

otročje premembe zapisnika, potem pa so narekli dolgo vrsto interpelacij, ter zahtevali, da jih morajo zapisnikarji prečitati od prve do zadnje besede. Ker je po opravljenosti taka zahteva dovoljena, se je moralo predsedništvo podati. Čitanje je trajalo več ur. Zapisnikarji so se vrstili v čitanju, nemški poslanci pa so poleg njih norce zbijali. Koncem seje prešlo je do jako živahnih prizorov mej socijalnimi demokrati in mej nemškimi nacijonalci. Socijalni demokratje so zahtevali naj pride že v prihodnji seji na razpravo predlog o odpravi časniškega koleka. Nemški nacijonalci na čelo jim Schönerer in Kaiser so se temu uprli. Socijalni demokratje so zaradi tega ostro napadli nemške nacijonalce in očitali, da kompromitirajo parlament, da je njihova obstrukcija vlek humbuk, in da napeljevajo vodo na malin absolutizma. Ostalo je pri tistim dnevnim redu, katerega je določil predsednik. Tretja seja je bila v torek dne 24. t. m. V tej seji je Schönerer podal nov predlog na zatožbo ministerstva. Do razprave o dnevem redu zbornica tudi v tej seji ni prišla, kajti na zahtevo opozicije so zapisnikarji morali zopet prečitati dobesedno vse došle vloge. Mej temi je bila tudi peticija, za odpravo jezikovnih naredb, po kateri se je glasovalo imenoma. Ker je predsednik videl, da tako ne gre naprej, je sejo zaključil. Zatrjuje se, da bo zasедanje drž zbor trajalo samo še nekaj dni.

Položaj — Zadnji čas se mnogo govori, da nameravajo vladni krogi poskusiti spravo mej Čehi in mej Nemci. Tudi nemška opozicija računa s to mislijo in se zategadelj pripravlja na določitev vsem Nemcem skupnega narodno političnega programa. Kaj hočejo Nemci v jezikovnem oziru, povedali so s posredovanjem dr. Hochenburgerja. Ta je izdal brožuro, v kateri se zavzema za ohranitev centralizma in določitev nemščine državnim jezikom. Da se slovenske stranke s takimi pogoji ne bodo nikdar sprijaznile, to je pač ob sebi umljivo. Sicer pa Nemci sami odklanjajo spravo ter zahtevajo naj se njihovi pogoji za mir uveljavijo proti volji Slovanov. Z ozirom na vse to je pač naprej izključeno, da bi se sprava dosegla, in ker je vsled tega funkcioniranje drž zbor nemoogoče, bo vlada poslance odslovila in vse potrebne zakone uveljavila s § 14. Mej temi zakoni nahajala se bode tudi nagodba, katera se uveljavi za dobo 5ih let. Kaj se potem zgodi, ni gotovo, morda poskusi vlada s spravo, morda pa tudi pusti vse take poskuse in bo vladala absolutistično.

Vlada in desnica. — Včeraj se je sešel drž. zbor, zahtevala je desnica z ozirom na obnovljeno obstrukcijo naj vlada pojasni svoje namene za prihodnost naj zlasti pojasni svoje namene glede za pri desnici pripadajočih strank. Od tedaj se vrše malone vsak dan posvetovanja mej vlado in desnico. A v vsebini teh posvetovanj še ni prišlo v javnost, ker so vsi udeležniki obljubili obvarovati tajnost. „Reichswehr“, ki je zdaj glasilo nemške katoliške stranke, je priobčila članek, v katerem zahteva, naj se vlada premeni v ministerstvu desnice. Ta članek se prepisuje dr. Kathreinu.

Ogerska. — Velika kriza, ki pretresa sedaj Ogersko, se bliža svojemu koncu, vlada je bila prisiljena obljubiti opoziciji spravo. Opozicija se je s posredovanjem Kolomana Szella udala v toliko, da je odnehala od nejpoglavitejše svoje zahteve, da more prenehati nagodba z Avstrijo, ako se Cislitvanske uveljavi parlamentarnim potom. Opozicije je pripravljena opustiti obstrukcijo, ako odstopi baron Banffy. To je sklenjena stvar, ki se v kratkem izvrši. Banffijev naslednik postane Koloman Szeli.

Francija. — V francoskem parlamentu imeli so te dni veliko razpravo o zunanji politiki francoski, čule se so ostre pritožbe, češ, da francoska vlada v vseh konfliktih z Angleško propade. Minister zunanjih del je pojasnil, da francoska vlada se trdno drži zveze z Rusijo, da doživi vsaka država uspehe

in neuspehe, in da Francija nima vzroka čutiti, se poražen ker je morala opustiti Fašolo.

Mirovna konferenca. — Ruska vlada je te dni zastopnikom vseh držav dostavila program za posvetovanja mirovne konference, katero skliče ruski car. Na programu se nahajajo samo nasveti glede zmanjšanja vojnih sil, glede določil proti grozovitosti sedanjih vonj in glede mejnarodnih razsodišč. Car je še posebno izrekel, da so izključena vsa politična oprašanja. Kedaj in kje se bo konferenca vršila, še ni odločeno.

Macedonija. — V Genovi se bode v kratkem vršil shod Macedoncev, kateri bo za to deželo zahteval avtonomijo. Macedonci se med tem krepko pripravljajo za revolucijo. Ako se Avstrija in Rusija glede postopanja v tej stvari nista sporazumeli, pride lahko do mejnarodnih konfliktov.

Obrtnija.

Uzroki obrtniškega propada.

(Spisal M. Kunc.)

II.

Z vpeljanjem obrtne svobode, s katero so menili občno blagostanje povzdigniti, zadelo se je narobe. Poprijel se je vsak, kdor ni imel družega opravila, obrtnih strok, bodi si v majhnem ali v velikem, in videti je bilo nekoliko let, kakor bi bila res napočila doba sreče in občne zadovoljnosti. Delalo se je na vse kriplje, noč in dan polnili so se magazini z izdelki raznovrstnih obrtij, naredilo se je v teku 10 let več, nego prej v 20 letih. To je imelo tudi posledke, da se je delavcem plača povikšala, katera pa je, ker so ob enem tudi cene živeža in stanovanja poskočila, prav za prav jednaka ostala, kakor poprej.

Ker pa e hotel v tej talmi-zlati dobi vsakdo obogateti, in s svojim stanom nikdo več ni bil zadovoljen, tirjali so večjo plačo tudi vsi drugi pomočniki, isto tako tudi vsi uradniki, kar je pa zopet imelo posledice, da so se morali davki povikšati.

Zakaj pa tudi ne? Preslepljeno je bilo vse, od prvega podjetnika, do zadnjega delavca. Igralci na borzi skrbeli pa so za to, da se prisluženi krajcarji ljudstva dobro poobrestijo, — osnovali so banke raznovrstnih baž, izdali neke papirje, tako zvane „akcije“, katere so bile „bolje“ nego gotov denar.

Porabile so se vsa sleparska sredstva, vstanovili nalašč v to časniki, kateri so imeli namen vsipati nevednemu zaupljivemu človeku pesek v oči, — in res se je doseglo, kar je bilo nameravano. Borzijanci obogateli so čez noč, že so se začeli vtikati v igranje tudi ljudje, kateri pa te sleparije dovolj razumeli niso. A tudi tistim prihitelo se je na pomoč. Če je hotel kedo denar vložiti, igrali so mesto njega drugi — in ga tudi srečno zaigrali.

A prišel je preobrat. Znani krah leta 1873. podrl je mahoma vso domišljijo in vse zlate gradove, ter pokazal je, da grešitev zoper naravne položaje treba strašne pokore.

Kako pa je zadel oni borzni krah malega obrtnika? Ne glejmo v tujino, zglede imamo doma in znani so vsacemu. Izguba tolikanj premoženja, še več pa strah in prepričanje, da je bilo vse le puhlo, le umetno napravljeno, pripravilo je občinstvo k temu, da nobeden ni imel več zaupanja. Kolikor denarja se je poprej zametalo, toliko bolj varčno je postajalo je po krah vse. Prenehala so naročila in vsa dela, katera niso izvirale iz najsilnejše potrebe.

Obrtne delavnice, pred krahom prenapolnjene z delavci, postale so prazne, pokora se je pričela ne le za podvzetnika ali obrtnike, temveč tudi za delavca.

Obrtni izdelki, katerih je polno bilo po vseh magazinih, podrli so ceno vsemu delu in zadostovali so za leta. Zaslužek in plača znižala sta se kakor za obrtnika, tako za delavca, ostal jima je edino ta up, da bode morebiti kmalu bolje. Minulo je mej tem 25 let, pa še vedno čakamo one zlate dobe, a bolje, da je ni nikoli več, ako bi imel sledeti ji zopet enak preobrat.

Ker je obrtni stan pred vpeljavo obrtne svobode imel še dobro stališče, katero je trajalo, kakor smo videli, še nekoliko let pozneje, začela se je tedaj beda obrtnega stanu prav za prav pred 10 leti, in mej tem časom zgodilo se ni ničesar v prid obrtije.

Nadaljevala se je prejšna politika, katera ni imela le namena, povzdigniti veliko industrijo, temveč tudi uničiti malega obrtnika.

Mej tem, ko je imelo tovarništvo vso podporo in pomoč države, — in se je brezvestno dopuščalo naseljenje konfektionarjev, kateri so prodajali blago večinoma faliranih hiš, — ni se jemalo najmanjšega ozira na ubogega stalnega obtnika, če se je tudi pritoževal.

Prostost kupčije ostal je program merodajnih krogov, če se je tudi videlo in pripoznalo, da jeden sam konfektionar uniči 10 obrtnikov. Princip svobode, ta je veljal, in svobodno bilo je tudi poginiti vsacemu, kdor ni imel zaslužka!

S tem je država izgubila načelo, katerega nikoli ne bi smela opustiti. Namreč enaka skrb za vse državljane in varstvo slaberega nasproti močnejemu.

Pa tudi to ni čuda! Kakor je bila ona zlata doba prazna in puhla, ravno tako prazen in puhel bil je liberalizem tačasne vlade. Skrb za samega sebe ali egoizem se je očitno gojil, in to nas je srečno pripeljalo v današnjo dobo, v kateri že nihče več ne razloči, kaj je „naprej“, kaj „nazaj“.

III.

Kakor smo v zadnjih dveh člankih navedli uzroke propada male obrtnije vsled neomejena obrtne svobode in nadvladanja kapitala, hočemo končno navesti še ono, kar smo sami provzročili in zamudili, in kar ni najmanjša krivda, da nam zboljšanje naših ne le materialnih temveč tudi moralčnih razmer tako težko prihaja.

Znano je, da pred vpeljavo obrtne svobode tačasni mojster ni potreboval zunaj strokovnjaških vednostij

mного drugih. Delokrog mu je bil odmerjen, in ču tudi ni znal družega. Kakor svojo obrt, če tudi ni razumel dovolj pisave in računanja ali v obče kupčevalcu potrebnih znanostij, je vender se svojo obrtjo lahko izhajal. Ko še ni bilo današnjih prevažnih sredstev, železnic itd. torej nepoznanje obrtnih izdelkov drugih dežel, delal je tako rekoč vsaki obrtnik po svojem, kajti naročniki niso imeli take zahteve kakor sedaj.

Ta obrtni stan je bil popolnoma na mestu za tedanji čas, a vprašanje nastane, je-li mogel ta zadostovati svojemu času, ko se je v naglici, brez vsacega posredovanja najedenkrat upeljala obrtra prostost, po koji dobil je vsak prebrisanec pravico nazaj postavljati te stare in težko premične obrtnike.

So bili li obrtniki za časa omejene obrti kos na noge postaviti se vsem tem novotarijam?

Očividno je, da si tačasni obrtnik ni vedel v novem poležaju pomagati, ter je prepustil preplašen svoj delokrog vsacemu brez upora.

Zglede imamo, da, ko se je na mestu, kjer je bilo več obrtnikov, naselil žid, so obrtniki kar mahoma obupali, ter niti poskušali porabiti sredstva, katera bi si bili lahko v kratkem času prisvojili.

Če torej rečemo, da prejšnji obrtniki (govorimo tukaj le v obče, kajti posamezne izjeme so bile povsod, a te ne zadoste) svoji nalogi ubraniti slabe nasledke obrtne svobode, ter uporabiti tiste dobrote, niso bili kos, mislimo, da govorimo le resnico.

Tem bolje si lastne napake ogledamo in jih pripoznamo, tem bolje vedeli bomo se izogniti njim v prihodnje in še le potem smemo upati, da obrtni stan tudi pri še obstoje i obrtni svobodi najde, če tudi ne zlate, pa vsaj trdna tla.

Današnji obrtnik ni gledal več poštenosti in solidnosti v obrtniji i kupčiji. Pred očmi imel je že brezobzirni židovski princip, in le v oporabi tistega zamogel je napredovati, kar pa bilo le mogoče na stroške svojih sodrugov.

S tem pa pridemo do onega, kar je naš stan pokopalo, in kar uniči esacega, in t. j. sebičnost ali egoizem.

S tem, da je prav po židovskem principu le gledal na to, pridobiti si veljavo, naročnike in premoženje z uničenjem svojega sodruga, s tem si je stan sam največ škodoval, kajti kar jeden danes drugemu, to povrnil mu je tretji, in tako so trpeli slednjič vsi pod težo, katero so si sami napravili.

Vzajemnost, edinost, stanovska skupnost in čast se je zgubila in obrtni stan postal je „Aschenbrödel“ vsemu svetu.

Seveda so na obrtnika pri tem uplivali tako zvan liberalni nazori in moderna narodno gospodarska načela po katerih bi imel živeti ves svet v vednem boju mej sabo, in po katerih velja le tisti kaj, kateri si če prav z nepravilnimi srsdstvi in z oškodovanjem drugih, pri-

dobl bogastvo, imenuje prebrisanim in dostojnim kupčevalcem in obrtnikom.

Spoznanje, da se posamezen ud le takrat dobro počuti, ako so vsi udje zdravi, ni tudi pri nas še prodrli, in dokler ne bode, ne smemo upati, da bode bolje.

Dosegli bomo le takrat kaj, kadar spoznamo, da blagor posameznega je najti le v blagru vseh.

Treba bo torej sebičnost odložiti, treba nam bode misliti, da živeti moramo vsi, treba bode opustiti oni predivji lov za osebnimi koristmi in prepričanje se bode moglo v obrtnem stanu uživati, da skupnost in vzajemnost mu koristi, in da bomo najbolj varovali lastne koristni, če pospešujemo in varujemo koristi celega stanu.

Povdarja se pa še vedno, in to največ od strani obrtnikov samih, da jn najbolj pustiti vse, ter gledati le zase, za svojo korist, ter uporabiti vse slabosti svojega sodruga v lasten prid.

Če bi bila resnica, da je ta misel prava in dobra, kako pa pride toliko pritožeb, kako pa da ravno oni, kateri to geslo naglašajo, najbolj stokajo o slabih časih, onim, kateri se odtegnejo od vsega delovanja za občni blagor, goditi bi se moglo kaj dobro, a teh dokazov manjka. Obrtnik osamljen, je kakor veterica, katero obrača vsaka sapica, katero uniči vsak vihar.

Poglejmo vendar druge stanove, najdemo li geslo „vsaki zase“ pri naših delavcih, na najdemo le pri uradnikih, doktorjih ali družih stanovih?

To geslo je najbolj naše in dokler ne dobimo gesla: „Jeden za vse, vsi za jednega“, ni treba nam misliti, da bodo obrtne razmere boljše postale. Geslu „Vsaki zase“ ne pomore nobena obrtna novela in tudi ne dokaz zmožnosti, pogoj napredovanja je skupnost in vzajemnost, in če slednjih ne moremo doseči, zastoj bode ves trud posameznih obrtnikov.

Kako je treba molzti.

Glede na število vsakdanjih molž, mi je pripomniti, da se morajo štirikrat na dan molzti one krave, ktere imajo veliko mleka in od katerih se je tele še le odstavilo. To bi bilo najumestnejše, ker bise največ namolzlo, in ker bi mleko ne tiščalo. Pri večkratni molži dajo namreč krave mnogo več in tudi boljšega mleka, ker se s pogostim molze jem vime draži, da kri bolj k njemu doteka in da se torej napravlja več mleka. Navadno molzejo v naših krajih po trikrat na dan, kar zadošča za navadne, ne premlečne krave. Zelo napačno pa je, ako molzemo precej po odstavljenju samo po dvakrat, ker se v tem slučaju manj namolze in ker krava lahko zboli za vnetjem v vimenu. Dvakratna dnevna molža zadošča še le kasneje, ko je krava že visoko na času.

Kdaj se naj molze? Izkušnje so nas poučile, da je najumestnejše molzti pred krmljenjem. Naše gospodinje

imajo navado, da vržejo med molžo nekoliko klaje, češ, da se raje pusti mlesti.

To je samo ob sebi takorekoč sama razvada. Kdor krave na to ne navadi po prvem teletu, da se tuli brez krme molzti. Umna gospodinja molze vselej ob določenem času, t. j. vsak dan ob isti uri in isti minuti. Krave, katere se ne molzejo ob določenem času, so nemirne in nepokojne, mleko pripravljajoči deli (organi) se pchabijo zraven tega pa teče mleko samo iz vimena, kar je zelo škodljivo, ker povzroča vnetje. Gospodinje, katere molzejo štirikrat na dan, naj se drže naslednjega reda: Ob štirih zjutraj, ob desetih dopoldne, ob štirih popoldne in pozno na večer. Pri trikratni molži molze umna gospodinja ob peti uri zjutraj, ob eni popoldne in ob devetih zvečer, zraven pa ne zamudi niti četrte ure določenega časa. Kadar se molze samo dvakrat, tedaj se določi zjutraj in zvečer ista doba n. pr. zjutraj ob šestih, zvečer ob šestih, ajutraj ob sedmih, zvečer ob sedmih itd.

Kako naj ravnamo s kravo? Že v prvi mladosti je treba naučiti teličico, iz katere hočemo odrediti dobro molzno kravo, da se človeka ne boji in da se mu rada da prijeti. Zatorej se boža večkrat po koži in se prime često za vime, da se temu ne protivi (ustavlja), je treba pomoči z lepo besedo, s koščekom kruha itd. Kadar porodi telica, naj ostane tele pod vimenom, tudi ko bi bilo sicer napajanje običajno, po odstavljenju prvega teleta naj se krava vselej prav čisto izmolze. Omenjeni dve stvari ste neobhodno potrebni, ako hočemo iz krave napraviti dobro molznico. Po odstavljenju prvega teleta treba je dekli največ potrpežljivosti, prenapetosti in prehitra dekla ne sme molzti mladih krav. Vse namreč mleko kaj rade zadržujejo. S prijaznim in pohlevnim ravnanjem se to lahko odpravi. Vpitje, pretepanje in suvanje pa kravo ako izpridi in popači, da se kasneje ne da rada nikdar več molzti. Le pomisli, dekla, ki imaš od Boga pamet in razum, ali bi ti svojega gospodarja rada ubogala, ko bi te za vsako malenkostno stvar kregal ali celo pretepal? Krava se mora veseliti, da ji odvzameš mleko, ona mora naznanjati pri molži nekak prijeten občutek, to pa se doseže s pravilnim molzenjem in s previdnim ravnanjem. Krave se najraje puste mlesti, ako jih molze vedno ena in ista, umne molže večša oseba. Zelo napačno je, ako molze sedaj ta, sedaj druga dekla, ker se krava pri takem ravnanju lahko popači. Ako se začne pri dobri krmi naenkrat mleko sušiti, je treba natanko pregledati, ali ni morda bolezen temu vzrok, ali ni vime morda vneto. Vsak prestop od sveže klaje na suho in na robe izvršimo prav polagoma, ker sicer se mleko suši, ali celo krava zboli. Če hočemo kravo na suho postaviti, tedaj jo nekoliko dnij slabeje krmimo, redkeje molzemo in čisto ne izmolzemo. Pri takem ravnanju se mleko polagoma suši, krava pa ostane zdrava. Ako se z molžo hitro prestane, tedaj krave večkrat zbole, zlasti se rade prikažejo boleznim v vimenu.

(Konec sledi).